

TÜRKİYE’DE KENTSEL KALKINMA: AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ
RURAL-URBAN MIGRATION IN TURKEY, EVALUATIONS ON ITS CAUSES
AND CONSEQUENCES

Fahriye Leziz TANER

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Tezsiz Yüksek Lisans Programı,
leziztaner@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0001-1764-0181>

Abdurrahman ONGUR

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Tezsiz Yüksek Lisans Programı,
aongur@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-5751-9767>

Vedat Yıldırım TAĞAR

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Tezsiz Yüksek Lisans Programı,
v-yildirimtagar@hotmail.com, <https://orcid.org/0009-0005-4439-5061>

Cansu KOZAN

cansuukozann@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0009-2504-0096>

Merzuh TANER

merzuht@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0007-1962-1172>

ÖZET

Zaman çerisinde gelişen dünyada, kentler hızlı kentleşme sebebiyle yoğun bir şekilde göç alan ve kalabalık nüfusun biriktiği yaşam alanları halini almıştır. Kentlerdeki nüfusun bu şekilde hızla artmış olması ve istihdamların tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine yönelmiş olmasıyla kentlerin aniden büyümesi çarpık kentleşme durumunun meydana gelmesine neden olmuştur. Gelişmiş ülkelerin kentlerinde nüfus artış oranı yavaşlamış olmasına rağmen gelişmekte olan ülkelerde kırsal bölgeden kentlere göçlerin yoğun olması sebebiyle kentlerdeki nüfus sürekli olarak artmaktadır. Konuyla ilgili literatür incelemesi yapıldığında kent kavramının birçok farklı bilim insanı tarafından tanımlanmış olduğu tespit edilmiştir. Kent kavramı, özellikle sanayileşme sonrasında bilim insanları tarafından incelenen ve kavramsallaştırılan bir olgu haline gelmiştir. Kent kavramı; yaşanılan, yaşayan ve ruhu olan bir yerleşim birimi olarak tanımlanmakla beraber sosyokültürel ve ekonomik faktörlerin fiziki çevreye olan yansması olarak da ele alınmıştır. Kentler zamanla doğan, büyüyen, gelişen ve yıpranan bir canlı organizmaya benzetilmiştir. Yıpranan kentlerin işlevini yitirerek yetersiz kalmaya, eskimeye, düzensiz bir biçimde gelişmeye ve zaman ilerledikçe köhneleşmeye maruz kaldığı görülmektedir. Bu perspektiften bakıldığında, kentler; sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerinin yanı sıra, nüfus açısından da kırsal bölgelerden farklıdır. Ayrıca genellikle tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, üretim, dağıtım ve denetim işlevlerinin toplandığı, toplumsal çeşitliliğin ve uzmanlaşmanın gözlemlendiği ve sürekli olarak gelişen dinamik yerleşim yerleri olarak da tanımlanmaktadır. Sonuç olarak, insanın toplumsal bir varlık olması sebebiyle karşılaştığı sorunları tek başına çözmesi mümkün değildir. Bu nedenle, bireylerin mevcut ihtiyaç ve sorunları çözme arzusu, kentlerde sosyal, ekonomik ve diğer alanlarda ortak yaşama gereğini ortaya çıkarmaktadır. Bu perspektiften bakıldığında, kentler; sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerinin yanı sıra, nüfus açısından da kırsal bölgelerden farklıdır. Ayrıca genellikle tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, üretim, dağıtım

ve denetim işlevlerinin toplandığı, toplumsal çeşitliliğin ve uzmanlaşmanın gözlemlendiği ve sürekli olarak gelişen dinamik yerleşim yerleri olarak da tanımlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentleşme, Sürdürülebilir Kalkınma, Kentsel Dönüşüm

ABSTRACT

In the developing world over time, cities have become living spaces that receive intensive migration due to rapid urbanization and where crowded populations accumulate. This rapid increase in the urban population and the sudden growth of cities due to the shift of employment from the agricultural sector to the industrial and service sectors has led to the emergence of unplanned urbanization. Although the rate of population growth has slowed down in the cities of developed countries, the population in cities in developing countries is constantly increasing due to intensive migration from rural areas to cities. A review of the literature on the subject reveals that the concept of city has been defined by many different scientists. The concept of city has become a phenomenon that has been studied and conceptualized by scientists, especially after industrialization. The concept of city is defined as a settlement unit that is inhabited, living and has a soul, but it is also considered as the reflection of sociocultural and economic factors on the physical environment. Cities have been likened to a living organism that is born, grows, develops and wears out over time. It is seen that cities that wear out lose their functions and become inadequate, become obsolete, develop irregularly and become obsolete as time progresses. From this perspective, cities differ from rural areas in terms of population as well as social, economic and cultural characteristics. They are also defined as dynamic settlements where non-agricultural production is generally carried out, where production, distribution and control functions are gathered, where social diversity and specialization are observed, and which are constantly developing. As a result, since human beings are social beings, it is not possible for them to solve the problems they face alone. For this reason, the desire of individuals to solve existing needs and problems reveals the need to live together in social, economic and other areas in cities. From this perspective, cities differ from rural areas in terms of population as well as social, economic and cultural characteristics. They are also defined as dynamic settlements where non-agricultural production is generally carried out, production, distribution and control functions are gathered, social diversity and specialization are observed and continuously developing.

Keywords: Urbanization, Sustainable Development, Urban Transformation

1.GİRİŞ

Zaman içerisinde gelişen dünyada, kentler hızlı kentleşme sebebiyle yoğun bir şekilde göç alan ve kalabalık nüfusun biriktiği yaşam alanları haline almıştır. Kentlerdeki nüfusun bu şekilde hızla artmış olması ve istihdamların tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine yönelmiş olmasıyla kentlerin aniden büyümesi çarpık kentleşme durumunun meydana gelmesine neden olmuştur. İnsan odaklı sosyal olgu ve değerlerin yerleştirilmesiyle ekonominin kendi dokularından beslendiği yapılaşmayla küresel dünyanın büyük bir sorununu bilginin büyük güç olduğu anlayışı temelinde Gelişmiş ülkelerin kentlerinde nüfus artış oranı yavaşlamış olmasına rağmen gelişmekte olan ülkelerde kırsal bölgeden kentlere göçlerin yoğun olması sebebiyle kentlerdeki nüfus sürekli olarak artmaktadır (Çiftçi, 2016).

Konuyla ilgili literatür incelemesi yapıldığında kent kavramının birçok farklı bilim insanı tarafından tanımlanmış olduğu tespit edilmiştir. Kent kavramı, özellikle sanayileşme sonrasında bilim insanları tarafından incelenen ve kavramsallaştırılan bir olgu haline gelmiştir (Mermer, 2019). Kent kavramı; yaşanan, yaşayan ve ruhu olan bir yerleşim birimi olarak tanımlanmakla beraber sosyokültürel ve ekonomik faktörlerin fiziki çevreye olan yansıması olarak da ele alınmıştır. Kentler zamanla doğan, büyüyen, gelişen ve yıpranan bir canlı organizmaya benzetilmiştir. Yıpranan kentlerin işlevini yitirerek yetersiz kalmaya, eskimeye, düzensiz bir biçimde gelişmeye ve zaman ilerledikçe köhneleşmeye maruz kaldığı görülmektedir. Bu nedenle özgün halini ve kimliğini kaybeden, birbirinin benzeri kentlerin oluşması kaçınılmaz bir durum olmaktadır (Aktaş, 2019).

Türkiye’de bazı kamu kurum ve kuruluşları, özellikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, kent tanımını belirlemek için 10.000 kişilik nüfus kriterini kullanmaktadır. Bu ölçüte göre bir yerin kent olarak kabul edilebilmesi için nüfusunun en az 10.000 olması gerekmektedir. Nüfus büyüklüğüne bakılmaksızın, il ve ilçe nüfuslarını kentsel nüfus olarak değerlendiren Türkiye İstatistik Kurumu, yasalarla belirlenen siyasi ve idari birimlerin içindeki bölgeleri "kır" olarak adlandırırken, bu bölgeler dışındaki yerleri "kent" olarak sınıflandırmayı tercih etmektedir. (TÜİK, 2024). Kent hakkında yapılan bu farklı tanımlamalardan hareketle, kentin temel özelliklerini ve kırsal alanlardan nasıl ayrıldığını belirlemek mümkündür. Örneğin, nüfus yoğunluğu, heterojen yapı, tarım dışı faaliyetler, sürekli teknolojik gelişmeler ve sosyal aktiviteler, kentlerin temel özellikleri olup, kırsal alanlardan ayrılmasını sağlayan en önemli unsurların başında gelmektedir (Mermer, 2019).

Bu perspektiften bakıldığında, kentler; sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerinin yanı sıra, nüfus açısından da kırsal bölgelerden farklıdır. Kayıtdışı ekonomiyi kayıtlı kurallı hale getirilerek kentlerin gerçek potansiyelinin ortaya çıkarılmasıyla daha kolay çözümler geliştirilecektir (Çiftçi, 2018). Ayrıca genellikle tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, üretim, dağıtım ve denetim işlevlerinin toplandığı, toplumsal çeşitliliğin ve uzmanlaşmanın gözlemlendiği ve sürekli olarak gelişen dinamik yerleşim yerleri olarak da tanımlanmaktadır. Sonuç olarak, insanın toplumsal bir varlık olması sebebiyle karşılaştığı sorunları tek başına çözmesi mümkün değildir. Bu nedenle, bireylerin mevcut ihtiyaç ve sorunları çözme arzusu, kentlerde sosyal, ekonomik ve diğer alanlarda ortak yaşama gereğini ortaya çıkarmaktadır. Böylelikle insanların birlikte yaşama zorunluluğu, kentsel yerleşimlerin temelini oluşturmuştur (Ataöv ve Osmay, 2007).

2. KENTLEŞME

Kentleşme kavramı, iki farklı şekilde tanımlanmaktadır: Birincisi, kırsal bölgelerden yapılan göçlerle kentlerin nüfus ve yerleşim olarak büyümesi; ikincisi ise, nüfusun mekânsal olarak yoğunlaşması ve kent kültürü olarak bilinen çeşitli değer yargıları, davranışlar ve eğilimlerin yaygınlaşması durumudur (Keleş, 2014). Günümüzde kentleşme, sanayileşme ve modernleşme süreçlerinin sonucunda tarım toplumundan endüstri toplumuna, ardından da gelecekte enformasyon toplumuna geçiş sürecini ifade eder (Bal, 2008).

Bunun yanı sıra farklılaşmış, örgütlenmiş ve zaman içerisinde uzmanlaşmış toplumsal yapıların ekonomik ve demografik açıdan büyümesi ve bu yönde büyümekte olan kentlerin bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde toplumsal ilişkileri düzenlemesinin bir göstergesi olmuştur. Bu tanımlamalardan hareketle kentleşme olgusunun; yaşam kalitesini yükseltme ve kentsel yaşama karşı tehlike oluşturan riskleri en az seviyeye indirme gibi hedeflerle ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda kentleşme ekonomik kalkınmayı teşvik edici bir etkiye sahip olmaktadır. Ancak dengesiz bir şekilde gerçekleşen kentleşme süreci ekonomik ve sosyal birçok soruna yol açmaktadır (Mermer, 2019).

Kentsel yaşam kalitesi açısından bakıldığında, kentin ekonomik koşulları, ekolojik ve fiziksel çevresi, sosyal adalet dengesi ve ayrıca kentte sunulan tüm kamusal hizmetlerin kalitesi gibi durumların ön planda olmasıyla çıkabilecek sorunların önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

3. Kentsel Dönüşüm

Kentsel dönüşüm olgusu, birçok kavramı içinde barındıran, yıllar içinde uygulama farklılıkları göstererek değişmiş ve güncellenmiş, çeşitli biçimlerde şekillendirilmiş kapsamlı bir argümanlar bütünü olarak ele alınmaktadır. Kentsel dönüşüm, kentsel sorunlara çözüm bulmak amacıyla değişime uğrayan bir bölgenin ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel koşullarına kalıcı çözümler sunmayı hedefleyen kapsamlı bir vizyon ve eylem olarak tanımlanmaktadır. (Thomas, 2003) Aynı zamanda çeşitli sebeplerden dolayı özgünlüğünü yitirmiş, boşaltılmış ve köhneleşmeye maruz kalmış kent bölgelerinin günümüzün ekonomik, sosyal, fiziksel ve kültürel şartlarına uygun bir şekilde yenilenmesi ve kente kazandırılması olarak da ifade edilmektedir (Şişman ve Kibaroğlu, 2009).

Bu tanımlardan yola çıkarak, kentsel dönüşüm, bir bölgenin veya alanın zamanla ekonomik, kültürel ve fiziksel çöküntüye uğraması sonucunda, kentin tamamen veya kısmen yenilenmesi, güçlendirilmesi ve canlandırılması amacıyla yapılan tüm faaliyetleri kapsamaktadır. Bu alanlarda iyileştirmeler yapılarak yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve kent ekonomisinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

3.1. Kentsel Dönüşüm Amaçları

Dönüşüm, faaliyet alanı ve doğasından kaynaklı olarak mevcut şehrin yapısını ve burada yaşayan insanların fiziksel, sosyal ve ekonomik geleceğini etkileyebilir ve dolayısıyla kentin tüm geleneklerine de nüfuz edebilmektedir. Bu nedenle kentsel dönüşümün planlama çalışmalarında sosyologlar, ekonomistler, mühendisler, mimarlar, plancılar ve peyzaj mimarları gibi çeşitli disiplinlerin ortaklaşa çalışması gerektiği vurgulanmaktadır.

Kentsel dönüşümün hedeflerine bakıldığında 5 temel amaca hizmet etmek üzere tasarlandığı görülmektedir. Bu beş temel amacın gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçlar şu şekildedir:

1. Oluşturulması planlanan projelerde toplumsal bozulmanın nedenlerinin araştırılması ve bu sorunlara yönelik öneriler geliştirilmesi,
2. Sürekli değişim halinde olan kentin fiziki dokusu göz önünde bulundurularak, kentsel dönüşüm uygulamalarının esnek bir şekilde tasarlanması
3. Kentteki yaşam kalitesini ve refahı olumlu etkide bulunacak bir ekonomik kalkınma yaklaşımının geliştirilmesi
4. Kente ekonomik yönden canlılık kazandıracak stratejiler geliştirilmesi,
5. Kentsel alanların etkin kullanımını sağlama amacıyla gereksiz bir şekilde kentsel alan kullanımının önlenmesine yönelik stratejilerin oluşturulması (Şişman ve Kibaroğlu, 2009).

3.2. Kentsel Dönüşüm Uygulamaları

Türkiye özelinde bakıldığında ise özellikle 2000'li yıllardan sonra ülkemizde de yoğun olarak tartışılmaya ve uygulanmaya başlayan kentsel dönüşüm, özellikle büyük kentler özelinde yenilenme, koruma, yeniden inşa, yeniden yapılandırma ve temizleme gibi yöntemlerle yaşama geçirilen kentsel revizyon projelerini tanımladığı söylenebilir (Acar, 2012). Böylece

ülkemizde kentsel dönüşüm ile ilgili yakın geçmiş zamana kadar yaşanmış süreçler göz önünde bulundurulduğunda “kentsel dönüşümün” eski binaların yıkılarak yeni binaların yapılması düzeyine kadar indirgenen bir anlayışa sahip olduğu söylenebilir. Örnek olarak Türkiye’de 1970’li yıllarda gecekondular alanları kentsel dönüşüm bağlamında yıkılarak yerlerine lüks siteler inşa edilmiş ve bu bölgeler buranın gerçek sahipleri dışındaki insanların yaşamına açılmıştır. Ancak bu tarz bir yenilenmeyle gecekondular sakinlerine sunulmuş yeni binalara göç edilmesinin kentin planlı yapılaşmasına olumlu katkıda bulunması beklenirken boşaltılan gecekondular bölgelerinin yarısından fazlasının kiralık konut olarak kullanımının sürdürülmesi gibi çarpık uygulamaların devamı kentsel yenilenmenin oluşmasını engellemeye devam etmiştir.

Mevcut kent yapısının yenilenmesine yönelik olan kentsel dönüşüm kavramı birçok uygulama biçimini içerisinde barındırmaktadır. Dünyanın birçok yerinde farklı şekillerde ifade edilen kentsel dönüşümü oluşturan dokuz uygulama biçimi bulunmaktadır (Şişman ve Kibaroğlu, 2009).

Bu uygulamalar şu şekilde belirtilmiştir:

- Yenileme: İnsan yaşamını ve sağlığını olumsuz etkileyen ve düzelme durumu mümkün olmayan alanların bir kısmının veya tamamının yeniden imar edilmesidir (Keleş, 1998),
- Sağlıklaştırma: Özellikle eskiyen ve yıpranan konut alanlarında koşulların daha yaşanılabilir bir duruma getirilmesidir (Keleş, 1998),
- Koruma: Kentten, gelecek nesillerin yararlanması için kentin korumasıdır (Keleş, 1998),
- Yeniden canlandırma: Kentteki alanlarda toprak kullanımı ile toplum yararı arasında uyumlaştırmayı sağlayacak kamusal bir eylem türüdür (Keleş, 1998),
- Yeniden geliştirme: İyileştirilmesine imkan bulunmayan alanlardaki konutların yıkılarak dar gelir grubuna yönelik konutların inşa edilme sürecidir (Keleş, 1998),
- Düzenleme: Kentte veya yerleşim yerinde toplumsal yararı ve toprak kullanımını dengelemeyi hedefleyen kamusal bir eylemdir (Gür, 2016),
- Temizleme: Dar gelirli grupların yaşadığı yerleşim yerlerinde konut ve yapıların sağlığa uygun olmayan koşullarının giderilmesidir (Keleş, 1998),
- Boşlukları doldurarak geliştirme: Bir yerleşim yerindeki olan yapılaşmaya yeni aktivitelerin ve konutların ilave edilmesidir (Polat ve Dostoğlu, 2007),
- Tazeleme-parlatma: Peyzajla ve kent mobilyalarıyla kentte halka açık mekânların tekrar canlandırılmasıdır (Gür, 2016).

4. Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma Kavramı

Kentsel kalkınmanın nasıl kentsel yaşam kalitesinin artmasına ve kentsel yaşanabilirliğe katkı sağlayacağı konusunda stratejiler geliştirmek üzere yapılan tartışmalarla zenginleşen kent sosyolojisi sürdürülebilir kentsel kalkınmanın oldukça geniş bir çerçevede ele alınmasını sağlamıştır. Kentsel yaşam içerisinde kalkınma ve ekonomik büyümeyle takviye edilen bu tarz beklentiler bir yandan kentsel kalkınma konusunda literatürün gittikçe daha fazla zenginleşmesinin yanı sıra kentsel yaşanabilirlik ve yaşam kalitesini yükseltme ölçütlerinin gün geçtikçe kentsel kalkınmayla iç içe geçmesiyle birlikte ele alınmasını zorunlu kılmıştır. Bu noktada kentsel kalkınmanın sürdürülebilir olması yönünden kapsamının çok geniş tutulmasına, tüm kentsel kalkınma politikalarının kentsel yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik oluşturulmasına ve kentsel yaşanabilirlik noktasında kentte yaşamını sürdüren insanların beklenti, talep ve isteklerinin küresel standartlar çerçevesinde genişlemesine yol açmıştır (Mermer, 2019).

Kalkınma kavramı özellikle iktisadi alanda kullanılırken ekonomik büyüme ve gelişme kavramıyla karıştırılmakla birlikte anlamca birbirine yakın gibi gözükse de bu kavramlar birbirlerinin yerine eş anlamlı gibi de kullanılabilir. Aslında içerik ve ölçümleme yöntemleri açısından ekonomik büyüme, gelişme ve kalkınma kavramları birbirinden farklı olgulardır. Literatürde bir coğrafi alanın ekonomisini oluşturan doğal kaynaklar, iş gücü, nüfus, üretim düzeyi ve teçhizat gibi temel değişkenlerde birey başına gelir artışları ve hacim değişiklikleri “ekonomik büyüme” kavramı bağlamında tanımlanmaktadır (Özsoy, 2012). Tanımdan yola çıkarak ekonomik büyüme sayısal açıdan ekonomik değerlerdeki artışı ifade etmektedir. Fakat sayı ve hacim açısından büyümekte olan bir ekonomi, kısa veya uzun bir süreç içerisinde gelişmeye devam etmekte ve bu nedenle kişi başına üretim değerinin sürekli yükselişiyle ekonomik anlamda büyüme gerçekleşmektedir (Kılıç, 2001).

Kentsel yaşanabilirliğe etki eden tüm unsurların öncelikle kentsel yaşam kalitesi ve sürdürülebilir kentsel kalkınma yönünden değerlendirilmesi gerektiği düşüncesi kentlerin başarılı bir şekilde kalkınması açısından yaşanabilir kentlerin tanımını yapmayı gerekli kılmaktadır (Afacan, 2015). Bu açıdan bir kentin yaşanabilirlik durumu, o kentteki mevcut mekânsal faaliyetlerin, kentin ilerlemesi ve gelişmesi yönünde tam bir kalkınma hareketine bürünmesiyle gelişecektir. Kentlerin yaşanabilirliği, kentli insanların sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel ortamında sürekli iyileşmesiyle mümkün olacaktır (Mermer, 2019). Özellikle büyük kentlerde yaşayan insanlar açısından bakıldığında içinde bulunulan bir kentin yaşanabilirlik düzeyini geliştirmenin anlamı, somut olarak kentte yaşamını sürdüren bireylere sunulan kamusal hizmetlerin yanı sıra kentlilerin psikolojik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının da kent yönetimi tarafından tam zamanlı olarak giderilmesini içermektedir (Önal, Düzakın ve Çiftçi, 2006).

Sonuç olarak günümüz kentlerinde yaşanabilirlik ölçütlerinin sağlanması çabalarının hedefinde kentin her açıdan evrensel standartlarda ve günümüz toplumlarının beklentileri doğrultusunda kalkınmış olması büyük önem arz etmektedir. Böylece yaşanabilirlik kavramının pek çok farklı etkenin tek paydada toplanmasıyla oluşan ve kentsel yaşamda ileri doğru ve sürdürülebilir gelişmeyi ifade eden çatı bir kavram olduğunu ifade etmek mümkündür (Mermer, 2019).

Kentsel kalkınmanın kapsamını oluşturan temel olgulardan birisi de kentteki yönetim ve siyaset biçimleridir. Herhangi bir kentin yönetim yapısı ve siyasi yönetimle ilgili yaklaşımı, kentsel gelişmenin yönü ve büyüklüğü üzerinde önemli bir belirleyici faktördür. Yönetimler, yaşanabilir kentler kurmak ve bunu devam ettirmek arzusundalar ise birtakım genel ilkeleri sürekli göz önünde tutmak durumunda, belki de zorundadırlar. Özellikle bir kentteki istihdam, yatırım, güvenlik, entegrasyon, organizasyon, finansal gelişme ve diğer kamu hizmet sunumu yönetsel alanlarında başarılı yönetim stratejilerine her zaman ihtiyaç duyulmaktadır (Mermer, 2019).

5. Türkiye’de Kentsel Kalkınma

Türkiye’de kentleşme 50’li yıllarla birlikte hızlı bir gelişim sürecine girmiştir bu yılların başında Kırsal kesimde Eğitim ve Sağlık hizmetlerinin az olması tarımda modernleşme makine kullanımının artması insan gücüne ihtiyacın azalması tarım arazilerinin parçalanması gibi nedenlerle köyden kentlere göç artmış kentleşme hız kazanmıştır gelişmiş ülkelerde şehirleşme ve sanayileşme dengeli bir gelişim gösterirken Türkiye’nin şehirleşme ve sanayileşme süreci arasında böyle bir denge olmamıştır. Tveitdal (2004), söylediği gibi kırsal ve kentsel gelişim birbirinden ayrı değerlendirilmemeli ve kalkınmanın sürdürülebilir olması için uygulanacak stratejilerin de kırsal ve kentsel kalkınma birbiriyle bağımlılık ilişkisi içinde ve etkileşim halinde olmalıdır (Can ve Çiftçi, 2022).

5.1. Kentsel Dönüşüm Projelerinde Aksaray Şehir Örneği

Aksaray, İç Anadolu Bölgesinin Orta Kızılırmak kesiminde ve kuzey yarımkürede 38-39 kuzey paralelleri ile 33-35 doğu meridyenleri arasında bulunmaktadır. Aksaray'ın, kuzeyinde Ankara, kuzeydoğusunda Kırşehir, doğusunda Nevşehir, güneydoğusunda Niğde, güneyinde Konya ve kuzeybatısında Tuz Gölü bulunmaktadır. 7.997 km²' lik yüzölçümüyle Türkiye'nin %10'unu kaplamaktadır. Türkiye geneli iller sıralamasında 39. Sıradadır (Doğanay& Eskin, 2018)

Aksaray'ın deniz seviyesinden yüksekliği 980 metredir. Aksaray ilinde bulunan Hasandağı (3268 m.) yüksekliği ile İç Anadolu bölgesinde Erciyes Dağı'ndan sonra Orta Anadolu'nun en yüksek dağı olma özelliğine sahiptir. Küçük Hasan Dağı (3040m) ve Ekecik Dağı şehrin diğer yüksek alanlarıdır. Aksaray'ın yüzölçümünün büyük bir kısmı geniş düzlüklerden oluşmakta olup, bu ovaya ilin adı verilmiştir (Ahiler Kalkınma Ajansı, 2016)

Aksarayın merkez ilçe ile birlikte 8 ilçesi bulunmaktadır. Bu ilçeler Güzelyurt, Gülağaç, Ortaköy, Ağaçoören, Sarıyahşi Eski ve Sultanhanıdır. Aksaray ili güncel nüfusu: 438.504'dur. Bu nüfusun % 82.14'ü şehirlerde yaşamaktadır. İlde yıllık nüfus artış oranı % 1,24 olmuştur. Nüfus artış oranı en yüksek ve en düşük ilçeler: Sarıyahşi ve Ortaköy olarak tespit edilmiştir. (TÜİK, 2024)

Aksaray ili, tarih boyunca farklı medeniyetle ev sahipliği yapmış, zengin geçmişi olan bir Anadolu şehridir. Geçmişten bugüne Hitit, Pers, Hellenistik Dönem (Büyük İskender), Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı egemenlikleri altında kalmıştır. Cumhuriyet dönemine kadar Konya'ya bağlı bir sancak olan Aksaray 1920 yılında vilayet olmuş, 1933 yılında vilayetliği lağvedilmiş ve Niğde'ye ilçe olarak bağlanmıştır. 15 Haziran 1989 yılında yeniden vilayet olarak nitelendirilmiştir (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2013).

Anadolu'nun merkezinde olması nedeniyle tarihi sürecinde önemli ticaret merkezleri arasında yer almıştır. Jeopolitik olarak önemli bir noktadadır. Ülkemizi kuzeyden güneye, batıdan doğuya doğru bağlayan karayolları üzerinde bulunmaktadır. Aksaray kalkınmada öncelikli iller arasında bulunmaktadır. Gelişmeye ve yeniliğe açık bir konumdadır. Bu özellikleriyle Aksaray'ın önemini her geçen gün daha da artırmaktadır (Aktaş, 2019).

5.2. Aksaray İli Kentsel Dönüşüm Projeleri

21. Yüzyıl Türkiye'sinde şehirler dünyanın pek çok şehrinde olduğu gibi sürekli bir değişim ve dönüşüm içindedir. Bu değişim ve yenilenme sürecinde şehirlerde çevresel, altyapısal kaynak kullanımı ve yatırımlara dair bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Kentsel dönüşüm sürecinde yönetimlerin mevcut kaynakları etkili yönetmeleri ve aynı zamanda doğal çevreyi korumak için gerekli plan ve programları yapmaları gerekmektedir. Bu açıdan kentsel dönüşüm projeleri, şehirlerin daha sağlıklı ve daha yaşanılabilir bir duruma gelmelerine katkı sağlayacaktır. Şehir halkına pek çok hizmeti veren yerel yönetimlere, kentsel dönüşüm sürecinde, çevresel sorunların giderilmesi ile birlikte şehrin fiziki ve kültürel dokusunu yenilerken de sorumluluklar düşmektedir. Bu doğrultuda Aksaray'da yürütülmekte olan ve tamamlanan;

- Hamidiye Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi,
- Selçuklu Külliye ve Cami Projesi
- Kalanlar Millet Bahçesi Projesi
- Yeni Sanayi Sitesi Projesi,
- Eski Terminal Kentsel Dönüşüm Projesi (Piri Mehmet Paşa Çarşısı Projesi) Kentsel dönüşüm projeleri arasındadır (Doğanay& Eskin, 2018).

Hamidiye Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi Aksaray'da kentsel dönüşüm rezerv alanı olarak belirlenen 22 bin 250 metrekare (2.25 hektar) alan üzerinde 624 bağımsız birimin dönüşümünü kapsamaktadır. 556 hak sahibinin bulunduğu proje, 2 ada ve 13 blok şeklinde planlanmıştır. Proje tamamlandığında 270 konut bağımsız birim, 178 ticari bağımsız birim, 126 bağımsız ofis hayata geçirilecektir.

Türkiye'nin örnek Kentsel Dönüşüm Projeleri arasında gösterilen Hamidiye Mahallesi Kentsel Dönüşüm projesi Aksaray Belediyesi ile Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Toplu Konut İdaresi (TOKİ) iş birliğinde yürütülmektedir.

Proje ile Kullanım ömrünü tamamlamış, eskimiş, köhneleşmiş binaların bulunduğu, altyapı eksikliklerini gidermekte sorun yaşanan, vatandaşların ihtiyaçlarına yönelik sosyal donatı alanı olmayan ve otopark sorunu yaşanan Hamidiye mahallesinde yeni bir merkez inşa ediliyor. Şehir merkezimizde değişim ve dönüşümü sağlayacak proje ile vatandaşların yıpranmış, çürümüş, risk teşkil eden binaların yerine modern, sağlıklı ve depreme dayanıklı yapılara kavuşması planlanıyor. Projenin şu ana kadar Aksaray'da yapılan en kapsamlı kentsel dönüşüm projesi olduğu ve çalışmaların titizlikle yürütüldüğü belirtiliyor.

Kentsel dönüşüm alanı içerisine proje dahilinde yapılacak olan yeni 25 metrelik bulvar ile 2 farklı cadde açılıyor. İlk cadde Turizm Caddesine bağlanacak 25 metre genişliğinde bir cadde olacak. Yine Kale altı Caddesini genişleterek bu caddede yol 20 metre genişliğinde olacak. Açılacak yeni caddeler i le şehrin merkezinde trafiğin rahatlaması planlanıyor. Yine proje içerisinde yer alan 2 katlı 650 araçlık otopark ile vatandaşlara araç park yeri imkânı sağlanacaktır. Hamidiye Mahallesi Kentsel dönüşüm projesinin tamamlanmasıyla Aksaray Şehir merkezinin nefes alması ve yeni bir yüze kavuşturulması planlanıyor.

Fotoğraf 1. Hamidiye Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi

Kadim bir Selçuklu şehri olan Aksaray'ın şehir merkezi sayılabilecek bir noktasında hizmete açılacak olan, eğitim, sağlık, dini, sosyo-kültürel, idari ve yeşil alan tesisleriyle Aksaray halkının keyifle, huzurlu ve faydalı zamanlar geçirmeleri için her detayın planlandığı Selçuklu Külliyesi ve Cami projesi bitirildiğinde şehrin sembol yapılarından birisi olacaktır. Külliye; içerisinde, 2bin 100 kişilik cami ile birlikte taziye evi, bin 670 metre kare kütüphane, okuma salonları, emekli dinlenme evi, 3 bin 790 metrekare otoparkı ve vatandaşlar için dinlenme

salonu da olacak şekilde planlanmıştır. Projenin mimarisinde Selçuklu kültürüne ait önemli motiflerin, hat ve tezhiplerin kullanılması medeniyetimizin pek çok güzelliğini gözler önüne serecektir.

Aksaray'ın köklü tarihi içerisinde önemli yer edinmiş olan külliye kültürünün yeniden yaşatılacağı Selçuklulara ait izler taşıyan proje Atatürk Bulvarı üzerindeki Selçuklu Parkıyla bütünleşmiş bir şekilde merkezi bir noktada konumlandırılmıştır. Aksaray'ın trafiği en yoğun caddelerinden birinde hayata geçecek olan projesi kapsamında yapılan yer altı oto parkıyla vatandaşların araç park yeri sorununun çözülmesine katkı sağlayacak ve proje konumundaki trafik yoğunluğunun önüne geçilecektir.

Şehrin çehresini değiştirecek proje inşa edildiği yer itibarıyla merkezi ve önemli bir konumda bulunmaktadır. Selçuklu Külliyesi ve Cami projesi bu özellikleriyle Aksaray'a zenginlik ve değer katacaktır. Şehrin kalbinde hayata geçirilen proje yeni bir turizm noktası olacak ve Aksaray yeni bir cazibe merkezi kazanacaktır.

Selçuklu motifleri ile modern mimariyi buluşturacak olan Selçuklu Külliye ve Cami projesi Aksaray'ın tarihî ve kültürel zenginliklerini sergileme, koruma ve gelecek nesillere aktarma vizyonunu üstlenecektir. Selçuklu döneminin mimari, estetik sanatının en güzel yansımalarından biri olacak olan proje bitirildiğinde Aksaray'ın sembolleri arasında yerini alacaktır. Şehrin tarihi kimliğini ortaya çıkaracak olanbu eser, sadece mimari bir yapı değil aynı zamanda gelecek nesillere kültürel bir miras olacaktır.

Fotoğraf 2. Selçuklu Külliye Ve Cami Projesi

Aksaray Belediyesi tarafından Kılıçarslan Parkı 2. Etabının devamında Kalanlar Mahallesi'nde projelendirilen Millet Bahçesi 42 bin m2 lik bir alana sahiptir. Aksaray'ın en büyük millet bahçesi ünvanına sahip bu rekreasyon alanı şehrin en önemli cazibe merkezlerinden biri olmaya adaydır. Bu proje ile şehirde yaşayan insanlara yeşil alanlar sunmak, serbest zamanlarını değerlendirme imkanları sağlamak ve sosyal paylaşımı artırmak amaçlanmaktadır. Bitki görsel alanları ile yeşilin ve huzurun buluşma noktası olacak olan Kalanlar Millet Bahçesi Aksaray'a için yeni bir nefes alanı olacaktır.

Herkese hitap edecek şekilde planlanmış olan Kalanlar Millet Bahçesi projesinde oyun ve spor alanları, kamelyalar, yürüyüş yolları ile kafeteryanın yanı sıra, dini, sosyo-kültürel, idari ve yeşil alan tesisleri gibi sosyal donatı alanları Aksaray halkına hizmet edecektir.

Fotoğraf 3. Kalanlar Millet Bahçesi Projesi

Aksaray Şehir merkezinde E-90 karayolu güzergahında bulunan eski sanayi sitesinin kentin içinde kalması, esnafın ve halkın ihtiyaçlarına yeterince cevap verememesi nedenleriyle çalışanlarının daha uygun ortamlarda hizmet verebilmesini sağlamak için Sanayinin kentin dışına taşınması kararlaştırılmış ve bu kapsamda Yeni Sanayi kentsel dönüşüm projesi hayata geçirilmiştir (Doğanay & Eskin, 2018).

Kentsel dönüşüm projesi kapsamında Aksaray Üniversitesi ve Organize Sanayi Bölgesi arasında Aksaray Belediyesi ve Toplu Konut İdaresi (TOKİ) işbirliği ile yeniden inşa edilen 3 milyon metrekarelik inşaat sahasına sahip 1620 dükkandan oluşan Aksaray Yeni Sanayi Sitesi TOKİ'nin yaptığı en büyük sanayi siteleri arasında yer almaktadır. Bugünün şartlarına uygun olarak inşa edilen sanayi sitesi modern yüzüyle senelerce Kente hizmet edecek ve şehrin prestijine katkı sağlayacaktır.

Yeni Sanayi Sitesi imalat sanayi ve üretim sektörü olmak üzere birçok alanda hizmet sunacak olup Sanayi Sitesi'nin Şehrin iktisadi hayatına can katacağı bölgesel gelişmenin yanında istihdamda katkı sunacağını belirtilmektedir. Şehrin önemli yatırımları arasında yer alan proje esnaflara daha uygun koşullarda çalışma imkânı ile daha sağlıklı ve temiz ortamlarda hizmet verebilme olanağı sunmaktadır. Proje ile esnafların yeni işyerlerinde hizmet kalitesi iyileşecek ve üretimde verimlilik artması sağlanacaktır.

Fotoğraf 4. Yeni Sanayi Sitesi Kentsel Dönüşüm Projesi

Fotoğraf 5. Aksaray Eski Terminal Yapısı (Aksaray Belediye Arşivi)

Fotoğraf 6. Piri Mehmet Paşa Çarşısı (Aksaray Belediye Arşivi)

Proje alanı Aksaray şehir merkezinde bulunmaktadır ve uzun yıllar boyunca şehrin il, ilçe ve köy otobüsleri terminali olarak kullanılmıştır. Atatürk Bulvarı ile Bediüzzaman Bulvarının kesiştiği kavşak noktasında bulunan proje alanı ticari faaliyetlerin yoğun olarak gerçekleştirildiği bir noktadadır.

Otogarın konum olarak şehir merkezinde olmasının ulaşımı olumsuz yönde etkilemesi ve daha büyük bir terminal alanına ihtiyaç duyulması gerekçeleri ile Terminal Şehir merkezinin dışına taşınmıştır. Bu alan otogar taşındıktan sonra boş bir durumda kullanılamaz hale gelmiş ve işlevini yitirmiştir. Bu sebeple Şehrin mevcut ihtiyaçlara cevap verecek bir kentsel dönüşüm projesi geliştirmek ve bu alanda ticari faaliyetlerin devamı niteliğinde bir ticaret merkezi inşa etmek amaçlanmıştır.

2015 yılında başlayan görüşmeler sonucunda Atatürk Bulvarı, Bediüzzaman Bulvarı, 811 Sokak ve 809 Sokak arasında bulunan bu alana Kentsel dönüşüm projesi kapsamında halkın hizmetine sunulmak üzere sade, ulaşılabilir, bir çarşı yapılmasına karar verilmiştir.

Proje kapsamında 7634 ada, 13 parsel üzerinde çalışılmıştır. Toplam çalışma alanı 11 bin 500 metre karedir. Alan 3 kattan oluşan 8 blok olacak şekilde tasarlanmıştır. Çarşı dönüşüm projesi kapsamındaki yapılar 79 adet dükkân, 95 adet ofis, 200 araçlık otopark alanı, kafe ve mescitten oluşmaktadır.

Kentsel dönüşüm projesi kapsamında Eski Aksaray otogar alanının yerine yapılan çarşı 2018 yılında tamamlanmış ve Çarşıya Osmanlı devlet adamlarından olan Aksaraylı Piri Mehmet Paşanın adı verilmiştir.

Çarşı Projesi ile eskimiş, köhneleşmiş, atıl durumda olan bu alana, şehrin ihtiyaçlarına cevap veren ticari, iktisadi ve sosyal açıdan yeni boyutlar kazandıracak bir yaşam merkezi inşa etmek ve Aksaray'a Şehrin çehresini değiştirecek, ticari mekânların bulunduğu, kültürel değerleri içerisinde barındıran tarihi doku ile uyumlu bir projesi kazandırmak amaçlanmıştır (Aktaş, 2019).

6.SONUÇ

21 yüzyılda dünyada nüfusun iyice artması, kırsal alanda eğitim sağlık hizmetlerinin ve ekonomik faaliyetlerin kısıtlı olması gibi nedenlerle insanlar kentlere göç etmeye başlamıştır. Sanayi ile birlikte hizmet sektörünün gelişmesi, iktisadi sosyal ve kültürel imkânların şehir yaşamında daha ulaşılır olması gibi nedenler kırsaldan kentlere göçün önemli nedenleri asanıdadır. Günümüzde de bu ve benzeri nedenlerle şehirlere göçler devam etmektedir. Göçlerle birlikte şehirlerin nüfusu artmakta bu da pek çok sorunu beraberinde getirmektedir.

İnsanlarda, yaşamını sürdürdüğü şehirde karşılaştığı olumsuz durumların ortadan kaldırılması ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra nitelikli bir şekilde hizmet alması gibi birtakım beklentiler ortaya çıkmaktadır. Ayrıca ekonomik özgürlükler uygun yatırım iklimlerini ve şehirlerin canlanmasını sağlamaktadır (Çiftçi, 2022). Ancak küreselleşmenin etkili olmasıyla, kentlerde yaşayan insanların kent yaşamından beklentileri ve yaşamını sürdürdükleri kentle ilgili memnuniyetini etkileyen unsurlar günümüz şartlarına bağlı olarak değişmiş ve artmış; gelişmiş ve gelişmeye devam eden kentler arasındaki beklentiler ise benzeşmeye başlamıştır. Bu bağlamda, politik, ekonomik, sosyolojik, kültürel ve teknolojik yapı, sistem ve süreç içerisinde şehirde yaşayan toplumların kültürel, sosyal ve ekonomik yönden ihtiyaçlarını karşılarken şehrin kaynaklarını, doğasını ve yapısını bozmadan planlı ve düzenli bir yapılaşma ile kentin refah seviyesini artırmak, bu refah durumunun adil bir şekilde paylaşımını sağlamak ve gelecek nesillere doğanın sunduğu kaynakları iletecek sürdürülebilir

kentsel kalkınmayı uygulamak, günümüz şehirlerinde yaşamını sürdüren insanların beklentileri arasında ön plana çıkmaktadır (Çiftçi, 2019).

Türkiye’de dünyanın pek çok kent merkezinde olduğu gibi kentsel dönüşüm çalışmaları devam etmektedir. Aksaray’da da Kamu ve özel sektör tarafından bitirilmiş ya da devam eden Hamidiye Mahallesi Kentsel dönüşüm projesi, Selçuklu Külliye ve Cami projesi, Yeni Sanayi Projesi, Eski Terminal Kentsel Dönüşüm Projesi, Kalanlar Millet Bahçesi projesi gibi pek çok kentsel dönüşüm çalışmaları yapılmıştır ve yapılmaya devam etmektedir. Yerel yönetim ve TOKİ işbirliğinde yürütülen bu projelerle daha yaşanılabilir bir şehir yapısı tasarlamak, düzensiz çarpık yapıları ortadan kaldırmak amaçlanmaktadır. Ayrıca şehir halkının sağlıklı bir çevrede mutlu ve huzurlu yaşaması da dönüşüm projelerinin amaçları arasındadır.. Bunların yanısıra gelinen noktada sadece hedef ekonomik büyüme olmamalı çevre bilinci, suçların azaltılması da büyük önem arz etmektedir (Çiftçi, 2004).

Bu çalışmanın temel amacı da ülkemizin gelişmekte olan kentlerinden biri Aksaray’da kentsel kalkınmanın gerçekleşmesi önünde duran problemleri çözümleyerek, şehirde yürütülen projelerin devamlılığını sağlayarak kentteki yaşam memnuniyetini arttıracak nitelikte stratejileri önermek olmuştur.

İktisadi düşünce tarihinde de ksaba ve fuarların şehir hayatındaki değişimlerin ve kasaba ve fuarlardaki gelişimlerin oluşumuyla gelecek yıllarda da kentsel dönüşüm projeleri çalışmaları yürütülürken Çiftçi (2022), şehir merkezinin fiziki sosyal ve iktisadi yapısını daha da iyileştirecek ve şehri cazibe merkezi haline getirecek projelere önem verilmeli ve karar verme süreçlerine halkın katılımı sağlanarak jeopolitik, tarihi ve kültürel olarak köklü bir geçmişe sahip olan Aksaray’ın gelecek kuşaklara daha yaşanılabilir bir şehir olarak bırakılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acar, A. (2012). Türkiye’de kentsel dönüşüm projeleri. *Yerel-Siyaset Dergisi*, 8(31), 13-14.
- Afacan, Y. (2015). Yaşanabilir kentsel mekânlar için erişilebilirliğin önemi: Çukurambar kentsel dönüşüm örneği. Dosya 36: Tmmob Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayını, 2015/3, 20-25.
- Ahiler Kalkınma Ajansı. (2016).
- Aktaş, H. (2019). Kentsel tasarım projelerinin irdelenmesi: “Aksaray Piri Mehmet Paşa Çarşısı” örneği. Yüksek Lisans Tezi, Konya Teknik Üniversitesi, Konya.
- Ataöv, A. ve Osmay S. (2007). Türkiye’de kentsel dönüşüme yöntemsel bir yaklaşım. *Metu Journal Of The Faculty Of Architecture*, 24(2), 57-82.
- Bal, H. (2008). *Kent sosyolojisi*. Isparta: Fakülte Kitapevi.
- Can, Z. G. ve Çiftçi, H. (2022). International remittances and poverty: Blessing or curse? *Ekonomicky Casopis*, 70(6), 544-561.
- Çiftçi, H. (2016). Türkiye’nin ekonomik büyümesi jeopolitiği ve kalkınma boyutuyla ihmal edilen yönü. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 8(2), 1-26.
- Çiftçi, H. (2018). Kayıtdışı istihdamın ekonomik etkileri. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 1-17.
- Çiftçi, H. (2022). *İktisadi düşünce tarihine sosyo-politik bir yaklaşım*. Akademisyen Kitabevi.
- Çiftçi, H. (2022). *Göç yoksulluk ve ekonomik özgürlükler*. Akademisyen Kitabevi.
- Çiftçi, H. (2020). *Güncel ekonomik meseleler*. Ed. Y. Dilmen. Akademisyen Kitabevi.

- Çiftçi, H. (2019). *Post modern politik iktisadi açıdan yeni ekonomi ve Türkiye*. Ed. Y. Dilmen. Akademisyen Kitabevi.
- Çiftçi, H. (2004). *İktisadi gelişmede uluslararası rekabet ve ulusal kurumlar dinamiği*. Seçkin Yayıncılık.
- Önal, Y. B., Düzakın, E. ve Çiftçi, H. (2006). *Ekonomik büyümenin yükselen değeri: Turizm ve Türkiye ekonomisine etkisi analizi*. Kare Yayınları.
- Doğanay, S. ve Eskin, B. (2018). Aksaray ili kentsel dönüşüm uygulamaları. *Aksaray Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(4), 45-54.
- Gür, M. (2016). Türkiye'deki kentsel dönüşüm politikalarının Toki işbirliğiyle gerçekleşen uygulamalar üzerinden okunması: Bursa Örneği. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dergisi*, 21(2), 341-364.
- Keleş, R. (1998). Kentbilim terimleri sözlüğü. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Keleş, R. (2014). Kent ve kültür üzerine. *Mülkiye Dergisi*, 29(246), 9-18.
- Kılıç, S. (2001). *Hazine taşınmaz mallarının ülkenin ekonomik kalkınması yönünde değerlendirilmesi*. İzmir: Milli Emlak Müdürlüğü Yayını.
- Mermer, İ. E. (2019). *Avrupa Birliği ve Türkiye'de kentsel kalkınma: İstanbul-Frankfurt Örneği*. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Özsoy, C. (2012). *İktisadi kalkınma*. Ed. B.Günsöy ve C.Özsoy, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Polat, S. ve Dostoğlu, N. (2007). Kentsel dönüşüm kavramı üzerine: Bursa'da Kükürtlü ve Mudanya Örnekleri. *Uludağ Üniversitesi Mühendislikmimarlık Fakültesi Dergisi*, 12(1), 61-76.
- Şişman, A. ve Kibaroğlu, D. (2009). *Türkiye harita bilimsel ve teknik kurultayı. Dünya'da ve Türkiye'de kentsel dönüşüm uygulamaları*. Ankara: Tmmob Harita Ve Kadastro Mühendisleri Odası.
- Thomas, S. (2003). *A glossary of regeneration and local economic development*. Manchester: Local Economy Strategy Center.
- Tüik. (2024). Yıllara göre il nüfusları. http://www.tuik.gov.tr: www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=159.
- İhlas Haber Ajansı, (2024). <https://www.ihha.com.tr/aksaray-haberleri/turkiyenin-en-hizli-ilerleyen-kentsel-donusum-projesi-yuzde-35-tamamlandi-87264901>
- Aksaray Belediyesi. (2024). : <https://www.aksaray.bel.tr/haberdetay.aspx?icerikId=4472&hamidiye-mahallesi-kentsel-donusum-projesi-basliyor>
- <https://www.aksarayportal.com/haber/hamidiye-mahallesinde-kentsel-donusum-suruyor-55288>
- <https://www.pausedergi.com/aksaraya-selcuklu-kulliyesi/>
- <https://www.aksaray.bel.tr/ProjeIcerik.aspx?IcerikId=15>